

298GENER
2015

GRÈCIA: UNES ELECCIONS EUROPEES

Eduard Soler i Lecha, coordinador de recerca, CIDOB
Héctor Sánchez Margalef, investigador, CIDOB

Als grecs els preocupa la UE i a la UE li preocupa Grècia. L'atenció que des de la resta d'Europa s'està prestant, donat que la política grega és una clara demostració que el que succeeix en un país membre de la Unió -especialment si és un membre de l'eurozona- té clares repercussions per a la resta dels europeus. S'ha parlat molt sobre si existeix o hauria d'existir un demos europeu, si hi ha debats que transcendeixen les realitats nacionals, si hi ha un espai polític i social europeu. Sense arribar a aquest punt, el que sí que es manifesta amb l'atenció política i mediàtica generada per les eleccions gregues del 25 de gener és la seva transcendència europea. Unes eleccions que podem considerar europees com a mínim per sis motius:

Perquè el pes de Grècia en la construcció europea no es correspon amb la seva mida. No es tracta només de la retòrica sobre la importància de Grècia en l'imaginari col·lectiu, en la cultura i en la simbologia europea (sense anar més lluny el propi nom del continent). Es tracta de la seva capacitat d'incidir en les grans decisions del projecte d'integració. Grècia es va sumar tard a la UE (1981) però va aconseguir fer-ho abans que Espanya i Portugal. A més és un país que es va atrevir a amenaçar amb vetar la gran ampliació de 2004, que va imposar l'adhesió de Xipre sense que prèviament s'hagués resolt el conflicte que divideix l'illa i que va aconseguir colar-se a la zona euro sense estar preparat. Grècia també va situar a la UE el 2010 a la vora del precipici i això va portar al llavors president del Brasil, Lula da Silva, a expressar la seva estupefacció sobre com la crisi econòmica grega podia posar en risc a tota la UE. Lula ho va comparar amb algú que està a punt de morir perquè s'havia fet mal en una ungla. Està per veure si l'evolució de Grècia seguirà sacsejant no només l'economia, sinó també la política europea.

Perquè Europa ocupa una part central en el debat polític grec. Les causes de l'actual crisi grega es remunten als problemes de competitivitat de la seva economia, a la ineficiència de les estructures estatals ja que unes elits han fet tot el possible per no pagar impostos. A més, les reformes que s'han introduït des de 2010 no han fet front a aquests problemes. Tota l'atenció s'ha posat en el pagament del deute i en les retallades pressupostàries. Amb els mercats internacionals tancats, Grècia depèn avui del finançament europeu i els creditors han marcat el rumb de les polítiques gregues. Encara que en aquesta campanya també s'hagi parlat dels privilegis de l'oligarquia o de la necessària reforma de l'estat, la UE ha anat escalant posicions en l'agenda política. Cada vegada més grecs s'han fet la seva

pròpia idea sobre quin tipus de relació volen amb Europa. No és una discussió d'experts i activistes europeistes i euroescèptics, és quelcom que afecta la vida quotidiana de qualsevol ciutadà de forma no només directa sinó també evident. Els partits que concorren a les eleccions proposen a l'elector grec tres models de relació amb la Unió Europea. Els que opten per Syriza aposten per renegociar les condicions del rescat i la reestructuració del deute, encara que això els obligui a entrar en una negociació agre i arriscar-se a perdre la confiança dels mercats; creuen que és l'única base per a un enlairament econòmic aprofitant el superàvit primari en els comptes públics. Els que opten per Nova Democràcia, el PASOK, el Moviment de Socialistes Democràtics i To Potami comparteixen, amb matisos, que no volen posar en risc la seva pertinença a la UE i a la zona euro, fins i tot si això els obliga a complir rigorosament els acords assolits amb la troika. Els que, des de posicions ben diferents, s'incline per Alba Daurada i el Partit Comunista Grec ho fan votant unes forces polítiques que voldrien que Grècia sortís, no només l'euro, sinó també de la UE.

Pel seu impacte en l'economia europea. Grècia ja va deixar clara la seva capacitat per desestabilitzar la zona euro l'any 2010. Ara s'anuncia que els "riscos de contagi" són molt menors i que la UE compta amb més i millors mecanismes per fer front a una fase d'incertesa. Després dels resultats electorals veurem si aquest missatge es correspon a una nova realitat europea o, per contra, tot país -inclosa Grècia- segueix sent un risc sistèmic per a l'eurozona. El que sí que ha canviat respecte al 2010 és que avui el deute grec està en mans de tenidors públics i aquest fet ha alterat els termes de la discussió sobre la seva reestructuració o sobre una eventual quitança. A més, el resultat de les eleccions pot condicionar polítiques d'abast més ampli. Si al final la UE accedís a renegociar el deute i les mesures d'ajustament, s'intentaria presentar aquesta situació com a excepcional. Però seria pràcticament inevitable que altres països rescatats intentessin també renegociar els termes dels seus paquets d'ajuda. Que hi hagi o no acord, els termes del mateix i els resultats que produeixi també incidiran en el debat europeu sobre la compatibilitat entre mesures d'austeritat i creixement.

Per l'impacte de les eleccions gregues en el mapa polític al sud d'Europa. Una possible victòria de Syriza generarà, a parts iguals, expectatives i por entre forces polítiques del sud d'Europa i, especialment, a països com Espanya i Portugal que tenen una cita amb les urnes a finals de 2015. Centrem-nos en el cas espanyol. Si guai quin sigui el resultat d'aquestes eleccions, aquest situa en un context incòmode al PSOE. En canvi, Podem i IU intentaran treure més profit d'aquesta situació ja sigui anunciant que és possible alterar l'esquema dels dos grans partits polítics tradicionals o que pot haver-hi un gir en matèria econòmica. El Partit Popular també haurà de moure fitxa, i es presentarà davant l'electorat espanyol com una opció d'estabilitat. De fet, tan o més important que el resultat de les eleccions és l'actuació de Syriza l'endemà. Una previsible moderació i actitud constructiva de Syriza (en el Govern o en l'oposició) tranquil·litzarà a alguns, però també pot desmobilitzar als que aspiren a una ruptura més nítida amb la política actual. Quedaria per veure si això dóna ales o, al contrari, desinfla el fenomen Syriza com a referent per a altres forces polítiques europees.

Perquè Grècia també condiciona altres polítiques europees. Com el futur de la zona euro i el deute públic estan copant el debat sobre les eleccions gregues, passa desapercbut el fet que Grècia tindrà veu i vot en el conjunt de polítiques europees. Una possible victòria de Syriza, no tindria un impacte immediat en un eventual gir polític ni al Parlament ni a la Comissió Europea, però i en el Consell? Amb el Tractat de Lisboa els temes que requereixen unanimitat són cada vegada menors però no irrelevants. És el cas de la política fiscal, la cultural o bona part de la política exterior i de defensa. Situar-se en una posició de bloqueig sempre implica costos, especialment, per a un país petit, però no és descartable, ni que sigui en termes d'amenaça, si un país es veu acorralat. D'altra banda, Grècia és

un país clau quan parlem de fronteres exteriors de la UE, un dels temes centrals a l'agenda europea. I, no ho oblidem, és un membre de l'OTAN. La pertinença de Grècia a aquesta aliança genera divisions a Syriza, i per tant és un dels temes que ha passat a un segon pla en campanya electoral. Que Nova Democràcia i Syriza encarnen projectes diferents no és només una realitat quan parlem de deute públic i programes d'ajustament, també ho és en altres temes que conformen el dia a dia de l'agenda europea.

Perquè la reacció europea al resultat de les eleccions pot posar a prova la connexió d'una part de la ciutadania amb el projecte europeu. Com hem vist, el vot a Syriza no és un vot antieuropeu. Els seus electors volen seguir sent part de la UE però també aspiren a un canvi de rumb en les polítiques europees. Representen el que podríem definir com un corrent euro-crític o alter-europeu. Si part del poder europeu (en les institucions, en alguns governs, en el sector privat o en els mitjans de comunicació) reaccionessin a una eventual victòria de Syriza volent demostrar que els grecs s'han equivocat de vot i intentant assenyalar la resta d'europeus, i molt especialment, els del Sud, el camí que no cal prendre, això tindria conseqüències nefastes per al projecte de construcció europea. Un dels principals problemes de connexió amb una part no menyspreable de la ciutadania europea, ara desenganyada i, anteriorment, entusiasta de la integració, és que s'ha associat de forma explícita la construcció europea amb un determinat programa econòmic. En aquest i altres punts aviat constatarem la transcendència, no només del vot grec, sinó també de la resposta europea.